

ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ph.D Μπαρκούκης Βασίλειος

ΑΜΕ Διδάσκων στο ΤΕΦΑΑ Θεσ/νίκης

Ορισμός της διδασκαλίας

Οι ενέργειες και οι χειρισμοί,
στους οποίους προβαίνει ο
εκπαιδευτικός για να βοηθήσει το
— μαθητή στην οικειοποίηση
γνώσεων και στην καλλιέργεια
δεξιοτήτων

Μορφές διδασκαλίας

- **Μετωπική διδασκαλία.** Ο καθηγητής βρίσκεται στο **επίκεντρο** του διδακτικού γεγονότος.
- **Ομαδική διδασκαλία.** Ενίσχυση των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων με την **δημιουργία μικρότερων ομάδων**

Χαρακτηριστικά μετωπικής διδασκαλίας

- Οι διδακτικές ενέργειες και πράξεις εκπορεύονται και καθορίζονται από τον καθηγητή.
- Εμποδίζεται ο αυθορμητισμός και η πρωτοβουλία των μαθητών.
- Οι μαθητές μετατρέπονται σε ακροατές και εκτελεστές.

- **Πλεονεκτήματα**

- Γρήγορη και αποτελεσματική οργάνωση του μαθήματος
- Διδασκαλία μεγάλου εύρους της ύλης
- Πειθαρχία

- **Μειονεκτήματα**

- Ο καθηγητής είναι αυθεντία.
- Περιορίζεται η αυτενέργεια των μαθητών.
- Οι μαθητές δεν εξελίσσονται ως δημιουργικές προσωπικότητες

Χαρακτηριστικά ομαδικής διδασκαλίας

- Οργάνωση της τάξης σε ομάδες με μικρό αριθμό μαθητών.
- Βελτίωση των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων των μαθητών.
- Ομαδική διδασκαλία ενός κοινού κινητικού θέματος
- Ομαδική διδασκαλία διαφορετικών θεμάτων

Άλλες μορφές διδασκαλίας

- Μονολογική-ακροαματική διδασκαλία
- Διδασκαλία μέσω υποδειγματικής εκτέλεσης
- Διδασκαλία με μορφή ερωτήσεων
- Διδασκαλία με παρότρυνση (παροχή ενίσχυσης)
- Παιδοκεντρική μορφή διδασκαλίας

Ποια μέθοδος διδασκαλίας είναι η καλύτερη;

- Όλες οι μέθοδοι έχουν Οι παιδοκεντρικές μορφές διδασκαλίας συνεισφορά στην βελτίωση των κινητικών ικανοτήτων.
- συμβάλλουν στην καλύτερη ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών.
- Πρέπει να αποφεύγεται η μονόπλευρη και στερεοτυπική εφαρμογή μιας μορφής διδασκαλίας.
- Συστήνεται η κατάλληλη εναλλαγή των μορφών διδασκαλίας.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ορίζεται μια σύνθετη διαδικασία που με σκόπιμες ενέργειες από τη μεριά του εκπαιδευτικού, καθοδηγούνται οι μαθητές προγραμματισμένα και αποτελεσματικά από μια αρχική εξελικτική φάση σε μια ανώτερη

ΕΙΔΗ ΜΕΘΟΔΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

➤ ΟΛΙΚΗ

➤ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ή ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ

➤ ΜΕΡΙΚΗ ή ΤΜΗΜΑΤΙΚΗ

Μερική ανεξάρτητων στοιχείων
Προοδευτική μερική

➤ ΟΛΙΚΗ-ΤΜΗΜΑΤΙΚΗ-ΟΛΙΚΗ

➤ ΜΕΘΟΔΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

Ολική μέθοδος

- Η δεξιότητα διδάσκεται στο σύνολο της.
- Π.χ. σουτ στο ποδόσφαιρο, ντρίπλα στο μπάσκετ κλπ

Αναλυτική-συνθετική μέθοδος

- Κυριαρχεί το σχήμα **όλο-ανάλυση-σύνθεση**.
- **Π.χ. Το άλμα σε μήκος**. Αρχικά εκτέλεση όλου του άλματος-προπόνηση στα επιμέρους στοιχεία του-σύνθεση των στοιχείων του άλματος

Μερική ή τμηματική μέθοδος

- Διδάσκονται τα επιμέρους τμήματα της δεξιότητας.
- Τα στοιχεία αυτά διδάσκονται ανεξάρτητα το ένα από το άλλο (ανεξαρτήτων στοιχείων) ή η διδασκαλία κάθε στοιχείου προστίθεται στα προηγούμενα (προοδευτική μερική).
- π.χ. η ρίψη της σφαίρας (κάθε φάση της τεχνικής ξεχωριστά ή η κάθε φάση προστίθεται στην προηγούμενη)

Ολική-τμηματική-ολική

- Αρχικά εκτελείται ολόκληρη η δεξιότητα.
- Στη συνέχεια τεμαχίζεται στα τμήματα που την απαρτίζουν και εκτελούνται ασκήσεις για κάθε ένα τμήμα ξεχωριστά
- Τέλος, εκτελείται ξανά ολόκληρη η δεξιότητα
- Π.χ. το άλμα σε ύψος

Μέθοδος προβληματισμού

- Ο μαθητής καλείται να βρει λύσεις σε κινητικά θέματα. Π.χ. «ρίξε την μπάλα στον τοίχο με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορείς να την ξαναπιάσεις»
- Αύξηση εσωτερικών κινήτρων, ικανοποίησης, και θετικών βιωμάτων
- Αυξημένη απόδοση των μαθητών
- Μεγάλες απαιτήσεις από τον ΕΦΑ στην οργάνωση του μαθήματος

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των μεθόδων διδασκαλίας

- Η ολική μέθοδος είναι οικονομικότερη, ενώ η τμηματική πιο κατάλληλη για την εκμάθηση δύσκολων ασκήσεων.
- Η τμηματική είναι πιο κατάλληλη για τη διόρθωση λαθών
- Η ολική μέθοδος είναι κατάλληλη όταν η τάξη είναι ομοιογενής.
- Το αποτέλεσμα της μάθησης είναι εμφανέστερο στην ολική μέθοδο

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των μεθόδων διδασκαλίας

- Για τη μάθηση απλών κινητικών δεξιοτήτων συνίσταται η **ολική μέθοδος**, ενώ για την τελειοποίηση και την επίτευξη λεπτού συντονισμού των κινήσεων πλεονεκτεί η **τμηματική**.
- Τα κινητικά ευφυή άτομα μαθαίνουν καλύτερα **με την ολική μέθοδο**.
- Η αναλυτική-συνθετική (όλο-ανάλυση-σύνθεση) πρέπει να εφαρμόζεται **όταν διδάσκονται δύσκολες ασκήσεις**.

ΣΤΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΣΤΙΛ

Ο όρος "στιλ" αγωγής ή διδασκαλίας, χαρακτηρίζει ένα σύνολο από ενέργειες και μέσα ή τεχνικές, καθώς και εκδηλώσεις του παιδαγωγού στα πλαίσια της δραστηριότητας και της σχέσης του με το παιδί.

ΤΟ ΣΤΙΛ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Όταν στόχος είναι:

- η ασφάλεια.
- η εκτέλεση είναι ακριβής και άμεση.
- η αναπαραγωγή ενός μοντέλου

• Ο δάσκαλος παίρνει όλες τις αποφάσεις που αφορούν το αντικείμενο διδασκαλίας, τον τρόπο εκτέλεσης, τη σειρά των ασκήσεων, το χρόνο έναρξης των ασκήσεων, την ταχύτητα και τον ρυθμό, το χρόνο διακοπής των ασκήσεων, το διάλειμμα, την εμφάνιση των μαθητών, την παροχή ανατροφοδότησης και τον έλεγχο των ρόλων

• και ο μαθητής ακολουθεί και εκτελεί

ΤΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΣΤΙΛ

- 💣 Στο πρακτικό στυλ ο δάσκαλος παίρνει όλες τις αποφάσεις στο στάδιο της προετοιμασίας και στο στάδιο της αξιολόγησης.
- 💣 το πρακτικό στιλ απαιτεί από το μαθητή να εκτελεί τις ασκήσεις που ορίζει ο δάσκαλος και παίρνει αποφάσεις στη διάρκεια του διδακτικού επεισοδίου για τη στάση του σώματος, τον τόπο εκτέλεσης, τη σειρά των ασκήσεων, το χρόνο έναρξης των ασκήσεων, την ταχύτητα και τον ρυθμό, το χρόνο διακοπής των ασκήσεων, το διάλειμμα, τη στολή και εμφάνιση και την υποβολή ερωτήσεων για διευκρινήσεις.
- 💣 δίνεται χρόνος στο μαθητή για να δουλέψει ατομικά
- 💣 οι μαθητές ασκούνται όχι μόνο στις αθλητικές δραστηριότητες αλλά και στη σκόπιμη διαδικασία της λήψης αποφάσεων στις εννέα κατηγορίες
- 💣 ο δάσκαλος δίνει ανατροφοδότηση σε κάθε ένα μαθητή ατομικά.

ΤΟ ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΣΤΙΛ

Στόχοι του στυλ είναι:

- ✓ οι μαθητές εργάζονται κατά ζεύγη (ή μεγαλύτερες ομάδες)
- ✓ οι μαθητές δέχονται ανατροφοδότηση από το συνασκούμενο

Ρόλος του μαθητή:

- ✓ Να επιλέξει αν θα εκτελεί ή θα παρατηρεί
- ✓ οι μαθητές για την εκτέλεση των ασκήσεων ακολουθούν κριτήρια που θέτει ο δάσκαλος
- ✓ Αλλαγή ρόλων μεταξύ των μαθητών

Ρόλος του καθηγητή

- ✓ Να προετοιμάσει το αντικείμενο διδασκαλίας και τα κριτήρια
- ✓ Να καθοδηγεί τη συμπεριφορά και να απαντά στις ερωτήσεις αυτών που παρατηρούν
- ✓ Να παρέχει ανατροφοδότηση σε αυτούς που παρατηρούν

Οι μαθητές αποκτούν δεξιότητες ανατροφοδότησης και κοινωνικοποιούνται

ΤΟ ΣΤΙΛ ΤΟΥ ΑΥΤΟΕΛΕΓΧΟΥ

Στόχοι του στυλ είναι:

- Να μάθει ο μαθητής να εκτελεί μια άσκηση
- Να μάθει ο μαθητής να αξιολογεί την απόδοση του

Ρόλος του μαθητή:

- Να εκτελεί την άσκηση
- Να παίρνει τις 9 αποφάσεις του πρακτικού στυλ
- Να ελέγχει την άσκηση που έχει εκτελέσει

Ρόλος του δασκάλου:

- Να προετοιμάσει το αντικείμενο διδασκαλίας και τα κριτήρια
 - Να απαντήσει στις ερωτήσεις του μαθητή
 - Να αρχίσει επικοινωνία με το μαθητή
- οι μαθητές εκτελούν τις κινητικές δραστηριότητες ατομικά και μεμονωμένα**

ΤΟ ΣΤΙΑ ΤΟΥ ΜΗ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

- ❖ η ίδια κινητική δραστηριότητα σχεδιάζεται για διάφορους βαθμούς δυσκολίας
- ❖ οι μαθητές αποφασίζουν το σημείο εκκίνησης (δυσκολίας) της κινητικής δραστηριότητας
- ❖ συμμετέχουν όλοι οι μαθητές
- ❖ οι μαθητές αποφασίζουν πότε θα μετακινηθούν σε άλλο επίπεδο δυσκολίας

ΤΟ ΣΤΙΛ ΤΗΣ ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕΝΗΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ

Σκοπός του στυλ είναι να ανακαλύψει ο μαθητής μια έννοια και να απαντήσει σε μια σειρά ερωτήσεων οι οποίες υποβάλλονται από το δάσκαλο.

Ρόλος του μαθητή:

Να ακούει τις ερωτήσεις που υποβάλλονται από το δάσκαλο ή να αντιλαμβάνεται τις νύξεις που κάνει.

Να ανακαλύπτει την απάντηση σε κάθε ερώτηση

Ρόλος του δασκάλου:

Να σχεδιάζει τη σειρά των ερωτήσεων: κάθε ερώτηση επιλέγεται για να μπορέσει να κάνει μια μικρή ανακάλυψη.

Να παρουσιάσει τις ερωτήσεις στο μαθητή με μια λογική σειρά.

Να παρέχει περιοδικά ανατροφοδότηση στο μαθητή.

Να βεβαιώσει το μαθητή για την ανακάλυψη της έννοιας.

ΤΟ ΣΤΙΛ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΙΝΟΥΣΑΣ ΕΦΕΥΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

- ο δάσκαλος δίνει το ερώτημα ή το πρόβλημα. Η εσωτερική δομή του ερωτήματος ή του προβλήματος απαιτεί μια σωστή απάντηση.
- οι μαθητές συμμετέχουν στο συλλογισμό και ψάχνουν να ανακαλύψουν την σωστή απάντηση *χωρίς υποδείξεις από το δάσκαλο.*

Π.χ. ποιος είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να πετάξεις τη μπάλα και να μπει στο καλάθι;

ΤΟ ΣΤΙΛ ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΙΝΟΥΣΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

- ❑ οι μαθητές καλούνται να δώσουν διαφοροποιημένες απαντήσεις σε μια απλή ερώτηση
- ❑ η εσωτερική δομή του προβλήματος οδηγεί σε πολλαπλές απαντήσεις

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΥ ΣΧΕΔΙΑΖΕΙ Ο ΜΑΘΗΤΗΣ

- ➔ ο δάσκαλος επιλέγει τη γενική περιοχή των θεμάτων
- ➔ ο μαθητής σχεδιάζει, αναπτύσσει και εκτελεί μια σειρά ενεργειών, που συνθέτουν ένα προσωπικό πρόγραμμα.
- ➔ ο μαθητής επιλέγει το θέμα, τις ερωτήσεις, συλλέγει δεδομένα, ανακαλύπτει τις απαντήσεις και οργανώνει τις πληροφορίες.

ΤΟ ΣΤΙΛ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Ο μαθητής επινοεί τη μέθοδο με την οποία
θα αναπτύξει το θέμα ή τη σειρά των
θεμάτων. Ο μαθητής μπορεί να επιλέξει
οποιαδήποτε μέθοδο από το φάσμα των
μεθόδων

ΤΟ ΣΤΥΛ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

- ➔ Ο μαθητής εισάγει την μαθησιακή του εμπειρία, τη σχεδιάζει, την υλοποιεί και την αξιολογεί.
- ➔ Ο μαθητής αποφασίζει ποια θα είναι η παρέμβαση του δασκάλου

ΠΩΣ ΘΑ ΕΠΙΛΕΞΕΙΣ ΕΝΑ ΣΤΙΛ

Τα κριτήρια επιλογής ενός στιλ διδασκαλίας είναι:

- **ΣΧΕΣΗ** δασκάλου-μαθητή
- **ΣΤΟΧΟΣ** του μαθήματος (αντικείμενο διδασκαλίας, π.χ. απόκτηση δεξιοτήτων, και συμπεριφορά που επιδιώκουμε, π.χ. **γνωριμία μαθητών**)
- **ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ** που θέλουμε να αναπτύξουμε (κοινωνικοποίηση κλπ)
- **ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ** που επιδιώκουμε να πετύχει ο μαθητής, όσον αφορά στο αντικείμενο διδασκαλίας και στους στόχους της συμπεριφοράς

Πρωτόκολλα

- Η χρήση οποιουδήποτε στιλ ή οποιασδήποτε μεθόδου διδασκαλίας απαιτεί την εφαρμογή και αξιοποίηση μιας σειράς πρωτοκόλλων, από την πρώτη κιόλας ημέρα έναρξης της σχολικής χρονιάς

Πρωτόκολλα συμπεριφοράς

- Για να μπορεί ο εκπαιδευτικός να ελέγχει αποτελεσματικά την τάξη θα πρέπει να έχει διδάξει στα παιδιά **συγκεκριμένες συμπεριφορές που θα εφαρμόζονται για την έναρξη, διεξαγωγή και λήξη του μαθήματος (πρωτόκολλα συμπεριφοράς)**.
- Πρωτόκολλο συμπεριφοράς για την έναρξη του μαθήματος. Οι μαθητές με το χτύπημα του κουδουνιού θα συγκεντρώνονται σε ένα συγκεκριμένο σημείο της αυλής και με συγκεκριμένη διάταξη (**πρωτόκολλο έναρξης**). Συνήθως προτείνεται ο σχηματισμός ομάδων έως πέντε το πολύ ατόμων (αν το τμήμα έχει 25 άτομα, 5 πεντάδες).

Τα πλεονεκτήματα αυτού του πρωτοκόλλου είναι:

- 1. Ο εκπαιδευτικός **ελέγχει αν όλα τα παιδιά έχουν έρθει στο μάθημα (ιδιαίτερα για τις μικρές τάξεις αυτό είναι πολύ σημαντικό)**. Με το πέρασμα του χρόνου με μια ματιά στις ομάδες γρήγορα διαπιστώνεται ποιος λείπει.
- 2. Γρήγορος έλεγχος **ανάρμοστης περιβολής** (ψηλά παπούτσια, μακριά σκουλαρίκια, ρολόγια κτλ.) που δεν επιτρέπει τη συμμετοχή στο μάθημα.
- 3. Ο εκπαιδευτικός μπορεί σε σύντομο διάστημα να μάθει **τα ονόματα των μαθητών**. Μια μέθοδος είναι να μάθει τα ονόματα της μιας ομάδας την πρώτη μέρα, την επόμενη να τα επαναλάβει και να επικεντρωθεί στα ονόματα της άλλης κτλ.
- 4. Κατά τη διάρκεια του μαθήματος μπορούν **γρήγορα να σχηματιστούν ομάδες για εξάσκηση**. Καλό θα είναι να δοθούν στις ομάδες ονόματα (χρώματα, αριθμοί κτλ.). Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι τα παιδιά θα εξασκούνται όλο το χρόνο στις ίδιες πάντα ομάδες.

- 5. Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει κάποιο σήμα με το οποίο όλα τα παιδιά θα πρέπει αμέσως να σταματούν τη δραστηριότητά τους, να σταθούν ακίνητα και να αναζητούν την οπτική επαφή με τον εκπαιδευτικό για την επόμενη εντολή (πρωτόκολλο ασφάλειας). Αυτό είναι πολύ σημαντικό για την περίπτωση που ο εκπαιδευτικός θέλει να δώσει καινούριες οδηγίες ή για την ασφάλεια των μαθητών (π.χ. μια μπάλα ξέφυγε από μια ομάδα παιδιών και κυλά στο γήπεδο όπου παίζει μια άλλη ομάδα παιδιών με κίνδυνο να την πατήσουν). Ως τέτοιο σήμα χρησιμοποιείται συνήθως **η σφυρίχτρα** (ή κάποιο άλλο όργανο με δυνατό ήχο). Στην περίπτωση που χρησιμοποιηθεί η σφυρίχτρα, τότε θα πρέπει να αποφεύγεται η χρήση της ως σήμα έναρξης κάποιας άσκησης (χρησιμοποιείστε το **παλαμάκι**).
- Γενικά, η χρήση της σφυρίχτρας θα πρέπει να αποφεύγεται, διότι α) ο ήχος της δεν είναι ευχάριστος στα παιδιά (συχνά κλείνουν τα αυτιά τους εξαιτίας του δυσάρεστου και δυνατού ήχου της ο οποίος μπορεί να δημιουργήσει και πρόσκαιρα προβλήματα ακοής) και β) η συχνή χρήση της δημιουργεί προβλήματα στη διδασκαλία των υπόλοιπων συναδέλφων.
- 6. Ένα άλλο πρωτόκολλο είναι ο τρόπος με τον οποίο παίρνουν τα όργανα τα παιδιά (πρωτόκολλο χρήσης οργάνων). Καλό είναι ο εκπαιδευτικός να έχει προμηθευτεί δίκτυα για τις μπάλες και να έχει καθορίσει από την αρχή της χρονιάς το σημείο στην περίμετρο της αυλής όπου θα βρίσκεται το υλικό και όπου θα τοποθετείται κάθε φορά που δεν θα το χρειάζεται. Για τη διαχείριση του υλικού θα πρέπει να είναι υπεύθυνα τα ίδια τα παιδιά, (πχ. 2 άτομα/εβδομάδα από την ονομαστική κατάσταση). **Οι σκόρπιες μπάλες ή στεφάνια στην αυλή μπορούν να δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα πειθαρχίας και ασφάλειας.**

Ανατροφοδότηση - Πως δίνουμε ανατροφοδότηση για ενθάρρυνση

Ανατροφοδότηση είναι κάθε είδους πληροφορία σχετική με την εκτέλεση των δεξιοτήτων (Pangrazi, 1999).

Η εσωτερική ανατροφοδότηση προέρχεται από τις αισθήσεις του ασκούμενου (όραση, ακοή κτλ.). Η εξωτερική από μια εξωτερική πηγή (διδάσκων, χρονόμετρο κτλ.).

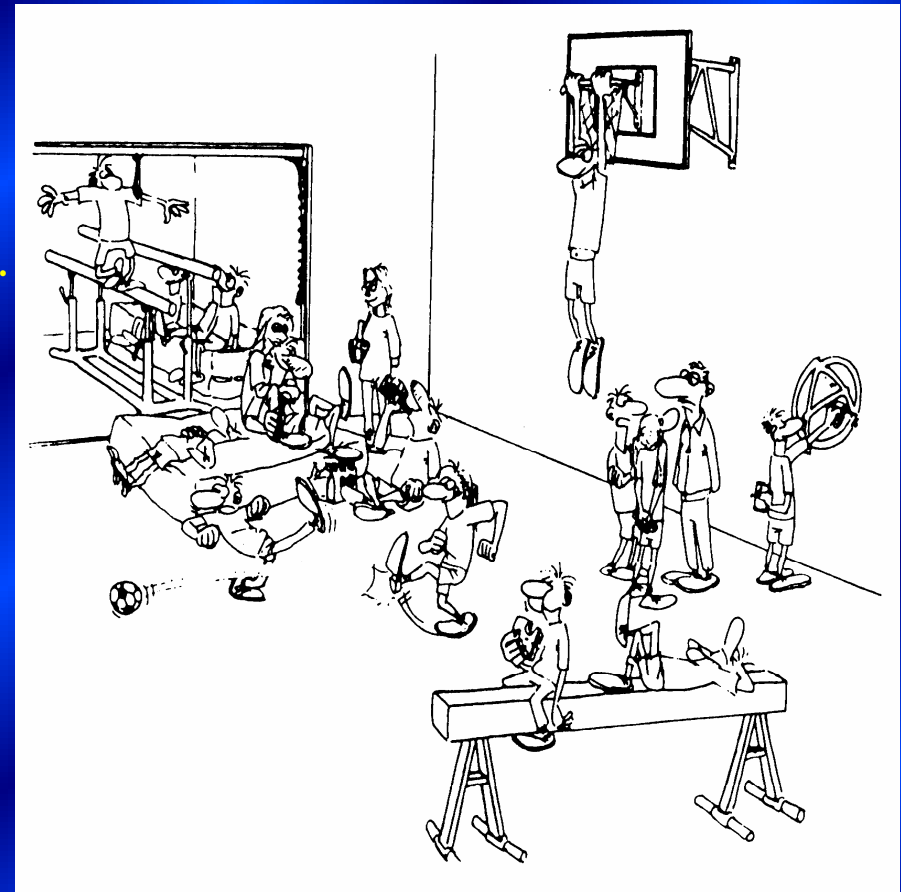
- **Για να αισθάνονται οι μαθητές άνετα με την ανατροφοδότηση**, να μη τη νοιώθουν απλά σαν διόρθωση κάποιου λάθους που έκαναν, αλλά και για να αυξηθεί η παρακίνησή τους, προτείνεται η ανατροφοδότηση
- **να αρχίζει με μια θετική πρόταση** (τι ήταν καλό στην εκτέλεση, θετική ανατροφοδότηση),
- **να ακολουθεί η διόρθωση** (πληροφορία σχετικά με την εκτέλεση, διορθωτική ανατροφοδότηση)
- **και να κλείνει με μια ενθάρρυνση για προσπάθεια.**
- **Για παράδειγμα, στην τεχνική τρεξίματος στις ταχύτητες:**
**«Λευτέρη, σωστά σηκώνεις τα γόνατα ψηλά,
θυμήσου οι φτέρνες να φτάνουν ψηλά σχεδόν στους
γλουτούς, παρουσιάζεις πρόοδο συνέχισε την προσπάθεια»**

Δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος μάθησης- αύξηση της παρακίνησης

Η δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος μάθησης επηρεάζεται σημαντικά από τους επτά παράγοντες που περιγράφονται πιο κάτω:

- **πρωτόκολλα συμπεριφοράς,**
- **ακρίβεια στις εντολές,**
- **συστηματική επίβλεψη της τάξης,**
- **χρόνος εξάσκησης των μαθητών,**
- **εξατομίκευση,**
- **ενίσχυση επιθυμητής συμπεριφοράς και**
- **αντιμετώπιση ανεπιθύμητης συμπεριφοράς.**

Ακρίβεια στις εντολές

- Συχνά οι εντολές του εκπαιδευτικού δημιουργούν προβλήματα πειθαρχίας και ασφάλειας.
Για παράδειγμα, η εντολή «**πηγαίνετε να φέρετε μπάλες**». Σε ένα τμήμα 25-28 ατόμων είναι πιθανό κάποια παιδιά να τρέξουν με φόρα στις συγκεντρωμένες μπάλες και να χτυπήσουν μεταξύ τους από υπερβολικό ζήλο.
- **Οι οδηγίες οφείλουν να περιλαμβάνουν το «πότε», «ποιος» και «τι» θα κάνει** (Pangrazi, 1998).
- Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει από την αρχή να καθορίσει μια **λέξη-κλειδί** η οποία θα δίνει την **έναρξη της δραστηριότητας** (π.χ. «**τώρα**»).
- Για παράδειγμα, «**όταν πω τώρα, ο Χρήστος θα τρέξει να πάρει μια μπάλα και θα επιστρέψει στη θέση του**». Οι μαθητές θα πρέπει να μάθουν ότι η δραστηριότητα ξεκινά μόνο όταν ακουστεί η **λέξη-κλειδί** (π.χ. «**τώρα**»).

Συστηματική επίβλεψη της τάξης

Η διδασκαλία γίνεται αποτελεσματικότερη όταν οι μαθητές νοιώθουν ότι ο εκπαιδευτικός τους **παρακολουθεί**.

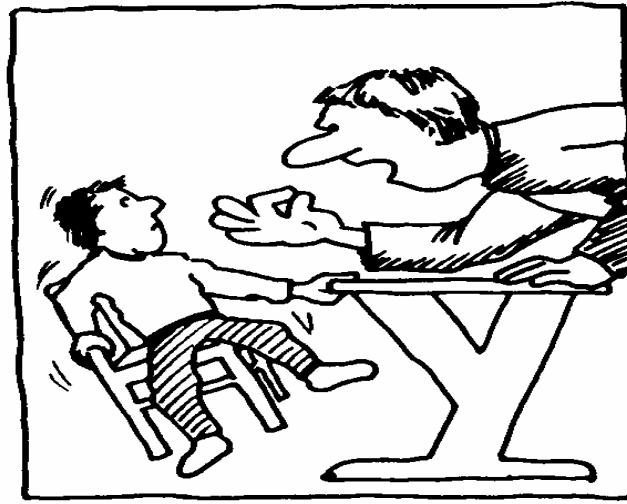
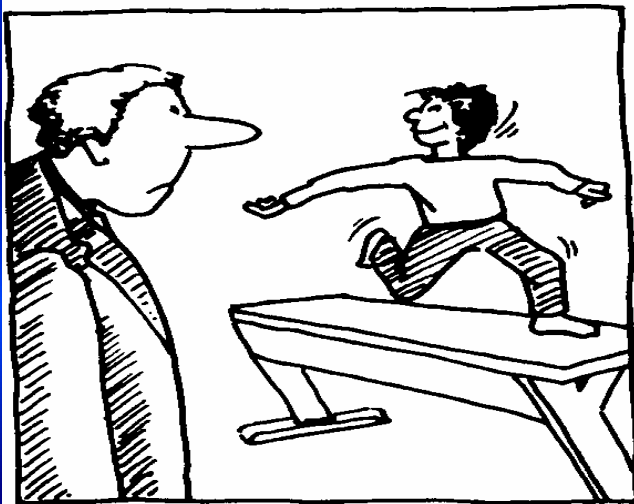
- ❖ Όταν ο εκπαιδευτικός δίνει ατομική ανατροφοδότηση θα πρέπει να προσπαθεί να στέκεται με τέτοιο τρόπο απέναντι από το μαθητή ώστε με την **περιφερειακή του όραση να ελέγχει τους περισσότερους μαθητές (όσο είναι δυνατό με την πλάτη στους λιγότερους)**.
- ❖ Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να κινείται συνεχώς και να είναι **απρόβλεπτος στις θέσεις που παίρνει** κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας. Με τις τυχαίες θέσεις του εκπαιδευτικού εξασφαλίζεται η επαφή με όλους τους μαθητές.
- ❖ Επίσης, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να αναπτύξει ένα συστηματικό τρόπο επίβλεψης της τάξης όταν αυτή εξασκείται. **Ένας τέτοιος τρόπος θα ήταν ο έλεγχος των μαθητών από τα αριστερά προς τα δεξιά σε τακτά χρονικά διαστήματα.**

Σε μια τάξη 25-30 μαθητών ο χρόνος που χρειάζεται είναι 4-6 δευτερόλεπτα για να ελεγχθεί η τάξη.

Αύξηση χρόνου εξάσκησης των μαθητών

- Το περιεχόμενο της Φυσικής Αγωγής είναι από τη φύση του ιδιαίτερα αγαπητό στους μαθητές. Παρόλα αυτά, ο τρόπος διδασκαλίας συχνά μειώνει το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα πειθαρχίας. Για παράδειγμα, δεν είναι σπάνια η εικόνα ενός σχολείου με **2 μπασκέτες**, όπου στην καθεμιά περιμένουν 15 παιδιά τη σειρά τους για να σημαδέψουν το ταμπλό ή να εκτελέσουν ένα σουτ.
- Όταν τα άτομα σε μια ομάδα είναι πάνω **από 4-5, η αναμονή** είναι μεγάλη και **είναι πιθανό να δημιουργήσει προβλήματα ανεπιθύμητης συμπεριφοράς**.
- Στις περιπτώσεις **έλλειψης οργάνων είναι προτιμότερο τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες** να εξασκούνται ακόμη και σε διαφορετικά αντικείμενα από το να περιμένουν στη σειρά χωρίς να κάνουν τίποτε. Το επιχείρημα «τους συγκεντρώνω όλους σε ένα χώρο διότι έτσι τους ελέγχω καλύτερα» είναι προβληματικό.
- Ο στόχος στο σχολείο δεν είναι να κάθονται τα παιδιά φρόνιμα επειδή **φοβούνται την τιμωρία, αλλά διότι έτσι θα μάθουν περισσότερα πράγματα και θα βελτιωθούν**. Στα παιδιά θα πρέπει να δίνεται σταδιακά η δυνατότητα να εξασκούνται μόνο τους χωρίς τον εκπαιδευτικό συνεχώς δίπλα τους. Για να αποκτήσουν υπευθυνότητα θα πρέπει **ο εκπαιδευτικός να τους δείξει εμπιστοσύνη**. Άλλωστε, ένας βασικός στόχος του σχολείου είναι να μάθουν τα παιδιά να μαθαίνουν μόνο τους.
- **Είναι άδικο για 2-3 «ταραξίες» να είναι συγκεντρωμένα σε μεγάλες σειρές αναμονής με το επιχείρημα ότι έτσι ελέγχονται καλύτερα**.
- Σε αυτούς τους «ταραξίες» εφαρμόστε τις αρχές που αναφέρονται παρακάτω για την πρόληψη και αντιμετώπιση ανεπιθύμητης συμπεριφοράς.

- **Οι ομιλίες (π.χ. διατροφή)** των εκπαιδευτικών που διαρκούν 3-4 λεπτά (και πολλές φορές παραπάνω), όχι μόνο μειώνουν το χρόνο εξάσκησης, αλλά είναι και πηγή πρόκλησης ανεπιθύμητης συμπεριφοράς. Ομιλίες μεγάλης διάρκειας στην αυλή είναι βαρετές για τα παιδιά.
- Σε περιπτώσεις ανεπιθύμητης συμπεριφοράς ορισμένοι εκπαιδευτικοί **αφιερώνουν 3' ή και περισσότερα λεπτά μιλώντας για τη σωστή συμπεριφορά**. Τις περισσότερες φορές η ομιλία τους είναι γενική και γίνεται όχι για τους μαθητές αλλά **για την εκτόνωση της οργής τους**.
- Επίσης, ορισμένοι εκπαιδευτικοί **επιπλήττουν (τιμωρούν) όλη την τάξη για κάτι που έκαναν συγκεκριμένοι συμμαθητές τους**. Με αυτό τον τρόπο σταματούν όλοι οι μαθητές την εξάσκηση και ασχολούνται με κάτι που δεν έχει νόημα για τους ίδιους. Ο χρόνος που χάνεται για συζητήσεις στην αυλή είναι χαμένος χρόνος εξάσκησης. Αυξήστε το χρόνο εξάσκησης των μαθητών και μειώστε τη συζήτηση.

Εξατομίκευση και χρόνος αναμονής

- Όταν όλα τα παιδιά σημαδεύουν για παράδειγμα από τα 4 μέτρα ένα κώνο με μια μπάλα, τότε για κάποια παιδιά η απόσταση μπορεί να είναι μεγάλη και για κάποια άλλα μικρή. Σημασία έχει ότι για κάποιους η άσκηση δεν είναι η κατάλληλη οπότε δεν έχει νόημα να ασχοληθούν μαζί της. Οι ασκήσεις θα πρέπει να είναι προκλητικές **(να είναι προσαρμοσμένες στις δυνατότητές τους)** και αυτό μπορεί να γίνει μόνο όταν προσφέρονται διάφοροι βαθμοί δυσκολίας **(π.χ. διαφορετικές αποστάσεις)** ή και για κάποιους μαθητές διαφορετικές ασκήσεις.
- Επίσης, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει αρκετό υλικό (π.χ. μπάλες) είναι προτιμότερο κάποια παιδιά **να ασχοληθούν με κάποια άλλη δραστηριότητα** από το να περιμένουν. Η εξατομίκευση και ο χρόνος αναμονής αποτελούν βασικές παραμέτρους μιας αποτελεσματικής διδασκαλίας και συμβάλλουν θετικά στην πρόληψη ανεπιθύμητης συμπεριφοράς.

Ενίσχυση επιθυμητής συμπεριφοράς

- Όταν η επιθυμητή συμπεριφορά των μαθητών (π.χ. γρήγορη συγκέντρωση σε ομάδες, κτλ.) επιδοκιμάζεται ή/και **επιβραβεύεται**, τότε η πιθανότητα να **επαναληφθεί** και στο μέλλον ενισχύεται. Η **ανταμοιβή** μπορεί να είναι μια **λεκτική επιβράβευση** (έτσι μπράβο!), μπορεί να είναι ένα **κλείσιμο του ματιού**, φυσική **επαφή** (χτύπημα της παλάμης του μαθητή με του εκπαιδευτικού ψηλά), παιχνίδι κτλ.

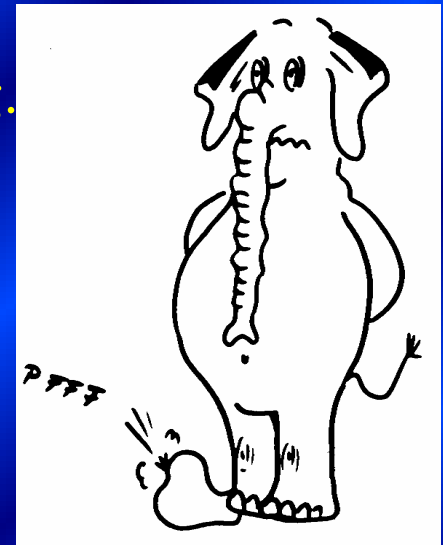
Αντιμετώπιση ανεπιθύμητης συμπεριφοράς

Τα πρωτόκολλα συμπεριφοράς θα πρέπει να ακολουθούνται, διαφορετικά δημιουργούνται προβλήματα στην επίτευξη των στόχων της Φ.Α.

- Εάν διαπιστώσει ο εκπαιδευτικός κάποια ανεπιθύμητη συμπεριφορά καλό είναι **να περιμένει λίγο**, μπορεί αυτή να **σταματήσει από μόνη της**. Οι συχνές διακοπές λόγω ανεπιθύμητης συμπεριφοράς δημιουργούν πρόβλημα στη ροή του μαθήματος. **Προσπαθήστε προβλήματα ανεπιθύμητης συμπεριφοράς να επιλύονται χωρίς να ενοχλείται το σύνολο της τάξης.**
- Ως βασικές αρχές για την αντιμετώπιση ανεπιθύμητης συμπεριφοράς προτείνονται: **α) η αρχή της ελάχιστης παρέμβασης και β) η αρχή της προοδευτικής παρέμβασης (Ματσαγγούρας, 2004).**
- Σύμφωνα με την αρχή της ελάχιστης παρέμβασης, ο εκπαιδευτικός επεμβαίνει τότε και τόσο, όσο είναι απολύτως αναγκαίο για να εξασφαλιστεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν πρωτοβουλίες, να πειραματιστούν και να αναλάβουν το κόστος των πράξεών τους. **Αν μια ματιά (ή η κίνηση προς τον μαθητή) είναι αρκετή για την επαναφορά στην τάξη, τότε ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να αρκестεί σε αυτή χωρίς άλλα σχόλια ή απειλές.**
- Σύμφωνα με την αρχή της προοδευτικής παρέμβασης ο εκπαιδευτικός αρχίζει με έμμεσες παρεμβάσεις και προχωρεί σταδιακά στις πιο άμεσες όταν οι πρώτες δεν αποδώσουν τα αναμενόμενα.

συνέχεια

- Οι δυνατότητες - παρεμβάσεις του εκπαιδευτικού διακρίνονται σε **μη λεκτικές** (π.χ. **έντονη ματιά, πλησίασμα, ελαφρό άγγιγμα**) και **λεκτικές**. Στις λεκτικές παρεμβάσεις ανήκουν:
 - 1. Η **έμμεση υπόδειξη του αναμενόμενου**. Ο εκπαιδευτικός **αντί να σχολιάσει αρνητικά** τη συμπεριφορά του παρεκτρεπόμενου **σχολιάζει θετικά** τους μαθητές που συμπεριφέρονται με τον αναμενόμενο τρόπο. Για παράδειγμα, «μπράβο Αναστασία που έδωσες τη μπάλα στον Λευτέρη», αντί να πει στον ατακτούντα «Ελένη, σταμάτα να κλωτσάς τη μπάλα των άλλων μακριά». Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να επικεντρώνει **την προσοχή στην ανάδειξη της επιθυμητής συμπεριφοράς και όχι στον κολασμό της ανεπιθύμητης**.
 - 2. **Ανάδειξη επιπτώσεων της αταξίας** στους συμμαθητές ή στον εκπαιδευτικό. Συχνά οι μαθητές **δεν συνειδητοποιούν τις επιπτώσεις των πράξεών τους** στους υπόλοιπους μαθητές. Στις περιπτώσεις αυτές ο εκπαιδευτικός τις αναδεικνύει και υπενθυμίζει στον ατακτούντα το χρέος του να μη βλάπτει τους άλλους.

- Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου η έντονη ματιά ή το πλησίασμα δεν είναι αρκετά για να σταματήσει η ανεπιθύμητη συμπεριφορά. Στις περιπτώσεις όπου η συμπεριφορά ενός μαθητή δεν εμπερικλείει βία ή δεν δημιουργεί προβλήματα ασφάλειας στους υπόλοιπους συμμαθητές, **μια λίστα από πιθανές ενέργειες του δασκάλου θα μπορούσε να ήταν η εξής:**
- **Την πρώτη φορά ο μαθητής προειδοποιείται.** Τα παιδιά ξεχνούν ότι ενοχλούν τους άλλους και μια ευγενική υπενθύμιση μπορεί να τους το υπενθυμίσει.
- **Τη δεύτερη φορά ο μαθητής πηγαίνει στην προκαθορισμένη «περιοχή ηρεμίας» για 3-5 λεπτά.** Καλό είναι να υπάρχει η δυνατότητα να κάθονται οι μαθητές και ο χώρος να είναι μέσα στο οπτικό πεδίο του δασκάλου για να τους ελέγχει. Σε περίπτωση που οι μαθητές είναι δυο, καλό είναι να βρίσκονται στα άκρα του χώρου ηρεμίας χωρίς επαφή μεταξύ τους.
- **Την τρίτη φορά απομακρύνεται στο χώρο ηρεμίας για όλη την ώρα.**
- Όταν τα παιδιά πρέπει να πάνε στο χώρο ηρεμίας θα πρέπει να διευκρινίζεται ότι αυτό δε σημαίνει ότι τους αντιπαθούμε. **Η απομάκρυνση στο χώρο ηρεμίας σημαίνει ότι τα παιδιά είναι αποδεκτά στο μάθημα αλλά δεν είναι αποδεκτή η συγκεκριμένη συμπεριφορά τους.**

Σε αντιπαθώ!

Τι είναι το πρώτο που κάνουμε όταν εμφανίζονται ανεπιθύμητες συμπεριφορές

όταν εμφανίζονται ανεπιθύμητες συμπεριφορές το πρώτο που θα πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός είναι να προσπαθήσει να διαπιστώσει την αιτία. Μπορεί η ποιότητα του μαθήματός του να είναι η αιτία που προκαλεί την ανεπιθύμητη συμπεριφορά (π.χ. δεν έχει ποικιλία, μεγάλες αναμονές, κτλ.).

